

3 Espressoootjes

Muziek is daarmee een krachtige ondersteuning van de herinnering. Ik herinner me nu mijn lidmaatschap van het koor van Rolduc. Als jongenssopraan en later pubertenor zongen ik met vele anderen niet alleen feestelijke zondagsmissen met Te Deum na, maar ook diverse operakoren uit Aïda, Faust, de beroemde Passie van Bernhard Pothast op Palmzondag. De wortel van een levenslange liefde voor opera, oratorium en andere klassieke kost sloeg op Rolduc mijn grond in. Zingen na twee kleine, supersterke espressoootjes bomvol suiker in je mik. Alsof je los van de grond kwam. Ik heb intussen in heel wat Zuidlimburgse koren meegezongen en doe dat nog steeds in twee. Het zou me overigens niet verbazen als de beide Homerische zangen, de Ilias en de Odyssee in leven dwz in de herinnering zijn gebleven door mooie melodieën, ondersteund door het telkens terugkomende ritme van de hexameter. Beide epische zangen zijn ooit ontstaan in de dertiende eeuw voor Christus, in de Griekse bronstijd wellicht enkele jaren na de verwoesting van Troje. En daarna, wellicht steeds aangevuld, zijn de teksten vijf eeuwen lang van generatie op generatie mondeling doorgegeven, misschien bij feesten en partijen, Want onderzoekers gaan ervan uit dat pas in de achtste eeuw v. Chr. de teksten echt zijn opgeschreven, vastgelegd in handschriften.

Het ruiken van een bepaalde geur in combinatie vaak met smaak is ook een krachtige aanjager van zeer levendige en specifieke herinneringen. Dagelijks geurden op Rolduc in de

kruisgang bij de grote eetzaal die zachte witte versgebakken kadetten van het gouter. Het heeft een thuisbakker van me gemaakt: zuurdesembrood. Maar er is ook een bekender en klassieker voorbeeld. Marcel Proust, leefde van maandag 10 juli 1871 tot vrijdag 18 november 1922, was een astmalijder vanaf zijn vroege jeugd en een ziekelijk en overgevoelig persoon. Hoe ellendig zijn kwakkelend leven ook is, hij besluit in 1909 zijn herinneringen te gaan vastleggen. In de eerste plaats om ze veel mooier voor te stellen dan ze zijn, ze te romantiseren. En bovendien om te verhullen dat hij van aanleg homoseksueel is. Vandaar die drie delen ‘A l’Ombre des Jeunes Filles en fleurs’ ‘In de schaduw van de bloeiende meisjes’, als onderdeel van zijn hoofdwerk ‘A la recherche du temps perdu’. In zijn eigen leven geen bloeiende meisjes, hoor. Moet-ie zelf weten, niet?

De jonge astmalijder en schrijver Marcel Proust weet al hoestend dat zijn leven ellendig wordt, als hij op een ijskoude winterdag thuiskomt. Zijn moeder vraagt hem of hij thee wil met een Madeleine-cakeje. En zodra de stakker een paar natte kruimels – daar zijn mijn smuler weer - van het gebakje op zijn theelepeltje proeft, gebeurt er in zijn eigen woorden in het boek ‘Combray’ het volgende:

“...Kreeg ik een schok en concentreerde ik mijn aandacht op wat er voor buitengewoons in mij gebeurde. Een heerlijk gevoel van vreugde, waarvan ik de oorzaak niet kende, had zich van mij meester gemaakt en isoleerde mij van mijn omgeving. Terstond lieten de wisselvalligheden van het leven mij onverschillig, rampen werden onschuldig, de korthed van het leven was maar bedrieglijk...”*

En zo gaat hij nog door, meer dan twee bladzijden lang, totdat hij zich herinnert in zijn vroegste jeugd eenzelfde

Madeleinegebakje op elke onbezorgde zondagmorgen van zijn tante Leonie gekregen te hebben, als hij bij haar op bezoek ging. Hij herinnert zich zijn jeugd als een heerlijke tijd en weet daaruit zoveel energie te putten dat hij nog ettelijke delen van zijn levenswerk 'A la recherche du temps perdu' (Op zoek naar de verloren tijd) neerpent uit zijn fenomenale geheugen om op 51-jarige leeftijd na jaren van luchtpijpijden aan een fatale longontsteking te sterven in Parijs. Op zaterdag 18 november 1922.